

Vastaus Vihreiden valtuustoryhmän ja 9 muun valtuutetun aloitteeseen säästetään energiaa - säästetään rahaa ja tuetaan Venäjän hallinnon vastaista energiariintamaa

VD/3873/00.02.00.03/2022

TeA/HW/JV/JVÄ/PW/VH

Vihreä valtuustoryhmä sekä 9 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Energiansäästöä ja energiatehokkuutta on pitkään ajettu ekologisin ja taloudellisin perustein. Nämä perusteet ovat voimassa vahvempina kuin koskaan, mutta nyt Venäjän hyökkäys Ukrainaan nostaa asian tärkeyttä: Venäjän tulot energian myynnistä on syytä minimoida nopeasti. Toisaalta tilanteen pelätään edelleen energiatuotteiden, mm. polttoaineiden ja sähkön, hintaa edelleen, jopa energiakriisiksi asti.

Tämän aloitteen allekirjoittajat esittävät, että Vantaa käynnistää tai kiihdyttää toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi välittömällä ja ensi talveen tähtäävällä aikajänteellä.

Energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä on lueteltu runsaasti Resurssiviisauden tiekartassa. Nykyiseen poikkeustilanteeseen kohdistuvia suosituksia ovat julkaisseet mm. kansainvälinen energiajärjestö IEA ja Sitra (kts. lähteet). Näissä esitetyt toimenpidesuosituksukset on syytä arvioida Vantaan kaupungin toimesta. Käytännön toimenpiteitä nykyisen tilanteen johdosta voisivat olla esimerkiksi:

- Alennetaan lämpötilaa kaupungin kiinteistöissä.
- Vähennetään tai uudelleenohjelmoidaan valaistusta niin kiinteistöissä kuin ulkona.
- Kampanjoidaan julkisen liikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- Tarkastellaan mahdollisuudet uudelleen priorisoida energiaremontteja korjausrakentamisen työ- ja suunnitteluohjelmissa.
- Tarkastellaan mahdollisuudet uudelleen priorisoida liikkumistapamuutoksia tukevia infrahankkeita (esim. pyörätiet ja pyöräpysäköinnit) katujen ja puistojen työ- ja suunnitteluohjelmissa.
- Kannustetaan viestinnällisesti vantaalaisia omatoimisiin energiatalouksiin.
- Tunnistetaan syvempään energiakriisiin joutuminen riskiksi, ja mietitään mitä se toteutuessaan voisi tarkoittaa Vantaalla.

Vantaa voi omilla toimillaan säästää itse rahaa, mutta yhtä tärkeä näkökulma on ajatella maailmanlaajuista solidaarisuutta. Jos kaikki toimivat, energian hintapiikit jäävät lievemiksi ja aiheuttavat vähemmän ongelmia kaikkialla, myös kaikille vantaalaisille.”

Kaupunginvaltuusto 28.3.2022 § 17

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan joukkoliikenteen suunnittelusta vastaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL), joka myös huolehtii kaikesta joukkoliikenteen matkustajainformaatiosta ja markkinoinnista sekä järjestää erilaisia kampanjoita, kuten esimerkiksi uusien asiakkaiden ilmainen kokeiluviikko. Vantaan kaupunki taas kehittää joukkoliikenteen olosuhteita kaupunkiympäristössä (esim. pysäkit ja liikennevaloetudet) vaikuttaen näin omalta osaltaan joukkoliikenteen houkuttelevuuteen. Vantaan kaupunki osaltaan viestii HSL:n kampanjoista ja muista ajankohtaisista suunnitelmista omissa kanavissaan.

Vantaa edistää kestävästä liikkumisesta monin tavoin pyrkien näin vaikuttamaan kulkumuotojakaumiin. Pyöräliikennettä edistetään parantamalla yhteyksiä tavoiteverkon pohjalta sekä pyöräliikenteen edistämiseen varatulla rahalla sekä muiden hankkeiden yhteydessä. Esimerkiksi uuteen yleiskaavaan ja pyöräliikenteen tavoiteverkkoon merkittävät baanoja toteutetaan parhaillaan vaiheittain. Mikäli Vantaan ratikka päätetään toteuttaa niin se osaltaan merkitsisi myös pyöräilyverkon parantamista tuntuvasti ratikan reitillä. Pyöräpysäköintiä lisätään ja parannetaan myös. Vuoden 2022 aikana toteutetaan Vantaan yleisille alueille noin 1 000 uutta pyöräpysäköintipaikkaa kunnollisin runkolukittavin telinein, ja suunnitelmia pyöräpysäköinnin lisäämisestä tehdään myös tuleville vuosille. Talvipyöräilyn osuuden lisääminen edellyttää kevyen liikenteen väylien tehostetun kunnossapidon lisäksi myös laadukkaiden pyöräpysäköinti- ja sosiaalityötilojen varustamista kaupungin ja yksityisten toimitilojen yhteyteen. Pyöräteiden määrän nopea lisääminen on käytännössä mahdotonta, koska suunnittelu- ja rakentamisprosessit vievät aikaa vähintään kaksi vuotta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Resurssiviisauden tiekartan päivityksen 28.2.2022. Sen ja kaupunkistrategian mukaan Vantaa on hiilineutraali vuonna 2030, mikä edellyttää energiatehokkuuden kasvattamista kaikissa kaupungin alueen kiinteistöissä ja liikkumisessa. Päästöjä vähennetään paikallista uusiutuvaa lisäämällä ja hukkaenergiaa hyödyntämällä, energiaremontteja tehdään ja edistetään. Hiilineutraaliusskenaariota mukaan ominaislämmönkulutus (kWh(m²/a)) tulisi laskea vuodesta 2020 vuoteen 2030 vähintään 21 prosenttia asuintaloissa ja 19 prosenttia muissa rakennuksissa. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää taloyhtiöiden energiaremonttien edistämiseen yhteistyössä Ilmastoinfon, Motivan ja naapurikuntien kanssa.

Kaupungin toimitilat suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään rakentamista ja kiinteistönpitoa koskevia lakeja ja yleistä ohjeistusta noudattaen. Kaupungin omat suunnitteluohjeet täydentävät Suomen rakentamismääräyskokoelmaa, RT- kortistoa sekä RYL- ja RIL- asiakirjoja. Näiden täydentävien ohjeiden mukaan toimitilat rakennetaan kestävästi ja määräyksiä energiatehokkaammiksi noudattaen resurssiviisauden tiekartan periaatteita. Olevien rakennusten energiatehokkuutta parannetaan systemaattisesti tiekartan toteuttamissuunnitelman mukaisin toimenpitein resurssien puitteissa. Tekniset järjestelmät suunnitellaan, rakennetaan ja säädetään olosuhdevaatimusten edellyttämällä tavalla.

Toimitilojen sisälämpötilatavoitteeksi on valittu sisäilmaluokka S2. Lämmityskauden ulkopuolella sisälämpötila voi liukua yli S2 vaateen, koska päiväkotitiloihin ja opetustiloihin ei varusteta jäähdytysjärjestelmällä, paitsi jos tilat vaativat terveellisyys- tai turvallisuussyistä jäähdytyksen. Lämpökuormituksen vaikutuksia vähennetään rakenteellisin keinoin. Käytännössä sisälämpötilat pyritään pitämään viitearvojen rajoissa ilman yllämmittämistä tai koneellista viilennystä.

Toimitilojen valaistustavoitteet ovat standardin SFS-EN 12464-1 (Valo ja valaistus, Työkohteiden valaistus, Osa 1: Sisätilojen työkohteiden valaistus) mukaiset. Valaisinvalinnoissa sekä niiden ohjauksissa tavoitteena on optimaalinen energiatehokkuus. Toimitilojen valaistus suunnitellaan ja toteutetaan tarpeen mukaisena energiaa säästäväillä ohjaustavoilla. Valaistusohjaukset toteutetaan soveltaen mm. kiinteistöautomaation aikaohjauksia, valoisuusantureita, läsnäolotunnistimia ja järkevää

valaistusryhmitystä. Valaisimet sijoitetaan siten, että valoa saadaan sinne missä sitä tarvitaan ja tarpeenmukaisella valaistusvoimakkuudella.

Korjausrakentamisen työohjelma sisältää rakennuksen säilymisen ja toiminnan jatkumisen kannalta välttämättömiä hankkeita, jotka priorisoidaan vuosittain. Kehyksen puitteissa myös ylläpidettävien rakennusten energiatehokkuustoimenpiteille on saatu varattua määrärahoja (1 milj. €/vuosi), joita on käytetty mm. lämmitysjärjestelmien sekä sisä- ja ulkovalaistuksen uusimiseen. Määrärahan lisäksi rajoittavana tekijänä toimenpiteille ovat omat kunnossapidon ja rakennuttamisen resurssit sekä kohteen toiminnan kannalta sopivat ajankohdat eli lähinnä lomajaksot.

Aloitteessa esitettiin kannustamaan viestinnällisesti vantaalaisia omatoimisiin energiatalkoisiin. Kaupungilla ei ole omia resursseja kaupunkilaisten energiatehokkuusviestintään, koska PKS-kaupunkien energianeuvontaresurssit on keskitetty HSY:n Ilmastoinfoon koko pääkaupunkiseudun tasoista energiaviestintää varten. Kaupunki osaltaan rahoittaa sen toimintaa HSY:n kuntaosuuden kautta. Käytännössä kolmen henkilön tiimi vastaa miljoonan asukkaan energianeuvonnasta. Työtä tehdään muun muassa somen ja kampanjoiden kautta sekä ulkoisen rahoituksen hankkeilla. Rakennusvalvonta antaa resurssiensa puitteissa ennakoivaa neuvontaa rakentamisen energiatehokkuuteen. Ilmastoviestintää tehdään myös kaupungin internetsivujen kautta, mutta sinne ei ole katsottu järkeväksi koostaa esimerkiksi energiansäästövinkkejä, koska ne löytyvät HSY:n sivuilta.

Aiemmin viestintää ja asukkaiden osallistamista on kehitetty ulkoisen rahoituksen kautta. Ympäristöministeriö rahoitti vuosina 2020–2021 toteutunutta Taloyhtiöt energiatehokkaiksi alueellisella yhteistyöllä -hanketta. Se toteutettiin yhdessä Espoon ja Helsingin kanssa. Hankkeessa luotiin taloyhtiöklubit Vantaan Koivukylään ja Myyrmäkeen. Kaupunki on hakenut YM:ltä jatkorahoitusta. Mikäli rahoitus saadaan, niin toteuttamalla klubitoimintaa näillä alueilla kehitetään skaalattava taloyhtiöiden alueellisen yhteistyön ja energianeuvonnan toimintamalli, joka kytkee asukkaat tiiviimmin osaksi kaupungin ilmasto- ja kiertotaloustoimia sekä tarjoaa alan yrityksille houkuttelevan perustan kehittää taloyhtiöiden energiamurrokseen liittyviä liiketoimintamalleja. Samalla luodaan Vantaan tapa/yhteistyömalli asukkaiden ilmasto- ja kiertotaloustoimenpiteiden edistämiseksi myös laajemmin kuin klubien kautta.

Katuvalaistuksessa nopeilla toimilla ei voida säästää energiaa heikentämättä samalla kuntalaisten kokemaa turvallisuuden tunnetta. Kaikki energiaa säästävä tekniikka on käytössä siinä määrin, kun sitä on ollut ja on mahdollista ottaa käyttöön. Energian mahdollisimman tehokas käyttö ohjaa toimintaa energian hinnasta riippumatta. Jos energiaa täytyy säästää, niin valojen nykyisiä polttoaikoja täytyy lyhentää.

Katuvalaistusta ohjataan valonvoimakkuusmittauksen perusteella. Valot sytytetään, kun valon voimakkuus laskee alle 15 luksin (lx) ja sammutetaan kun valon voimakkuus nousee yli 15 luksin (lx). Esimerkkinä 1.6.2022 valot sammutettiin klo 03:50 ja sytytettiin klo 23:05. Valojen palaessa kaikissa valaisimissa, joissa se teknisesti on mahdollista, on yöaikainen himmennys, mikä tarkoittaa valaistustason laskemista puoleen klo 00:00-04:00. Näitä valaisimia on noin puolet (noin 22 000 kpl) kaikista valaisimista.

Sekä kaupungin omissa kalustohankinnoissa että kuljetuspalveluiden hankinnoissa suositaan mahdollisimman ympäristöystävällisiä ajoneuvoja ja laitteita. Kaupunki on myös sitoutunut päästöttömien työmaiden Green Deal-sopimukseen. Ajoneuvokannan sähköistyminen lähivuosina kaluston kysynnän ja tarjonnan lisääntyessä tulee vähentämään riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Kaupunki siirtyi vuonna 2018 käyttämään raskaissa ajoneuvoissaan biodieseliä, jonka osuus on nykyisin

n. 40 % (n. 200 000 l) kaupungin käyttämästä dieselistä. Osuuden kasvattamista haittaa lähinnä polttoaineen saatavuus ja jakelupisteiden määrä. Kaupungin kaasuautoissa käytetään Suomessa tuotettua biokaasua, eikä kaupungin voitelu- ja polttoainetoimittajilla ei ole Hankinnan palveluyksikön selvityksen mukaan kytköksiä Venäjään.

Vuoden 2023 alusta kaupungin tarvitseman sähköenergia toimittaa kilpailutettu sähköntoimittaja Oy Herrfors Ab, jolla ei ole riippuvaisuutta Venäjään. Yritys on optimoinut sähkönmyyntinsä ja sähköntuotantonsa erikseen, mikä tarkoittaa, että he myyvät kaiken tuottamansa sähkön pohjoismaisille sähkömarkkinoille ja vastaavasti loppuasiakkaille myydyn sähkön ostavat sähkömarkkinoilta. Oy Herrfors Ab on voimakkaasti nostamassa uusiutuvien energialähteiden osuutta sähköntuotannostaan siten, että tuulivoiman osuus olisi n. 40 % vuonna 2023.

Energiansäästö ja energiatehokkuus ovat kuuluneet kaupungin oman toiminnan ytimeen jo pitkään ja tilanne on nykyisin vähintään tyydyttävällä tasolla. Ensi talveen mennessä ei ole tehtävissä mitään olennaisesti vaikuttavaa uutta toimenpidettä tai toimenpiteiden sarjaa asian parantamiseksi.

Kaupunginhallitus 20.6.2022 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa vihreiden valtuustoryhmälle sekä yhdeksälle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan kaupunki on säästänyt energiaa omissa kiinteistöissään, kuten kouluissa, kirjastoissa ja toimistorakennuksissa systemaattisesti jo pitkään ja on sitoutunut Kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS), jolla pyritään kaupungin julkisen rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseen ja energiankäytön vähentämiseen. Siihen sisältyy myös uusiutuvan energian käytön lisäämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Kaupunki selvitti heti Venäjän hyökkäyksen alkamisen jälkeen kevättalvella 2022, ettei se ole millään tavalla riippuvainen Venäjältä tuotavasta energiasta. Kaupunki ja sen konserniyhtiöt ovat pitkään toimineet energiatehokkaasti ja kaupungin ostama energia on toistaiseksi kohtuuhintaista aikaisempina vuosina tehtyjen energianhinnan kiinnitysten ansiosta.

Vantaan kaupunki on päättänyt perustaa lokakuussa 2022 kaupunkitasoisen energiankulutuksen tilanneryhmän, joka seuraa valtakunnallista tilannetta ja valmistelelee päätösesityksiä asianmukaisille toimielimille kaupungin johtoryhmän ohjauksen kautta. Työryhmä myös laatii suunnitelman, jonka mukaisesti Vantaa valmistautuu tulevan talven mahdollisiin sähkökatkoihin, mikäli Vantaan Energia Finngridin ohjauksen perusteella joutuu rajoittamaan alueellista energiansaantia talvikauden kulutushuippujen aikana.

Eräät suuret kaupungit ovat jo päättäneet tai päättämässä omista energiansäästötoimenpiteistään. Tällaisia ovat esimerkiksi kiinteistöjen sisälämpötilojen laskeminen 1–2 °C sekä ilmanvaihdon optimointi hyödyntämällä mm. rakennusautomaatiojärjestelmiä (Vantaalla 50 koulua ja 150 päiväkotia) etäohjauksella, ulkovalaistuksen paloaikojen lyhentäminen (Vantaalla keskimäärin 3 860 h/a), ulkokenttien lämmityksen tai jäädytyksen tiukempi rajoittaminen vallitsevan lämpötilan mukaan, lumetuksen myöhentäminen tai uimahallien saunojen porrastaminen. Jokainen em. toimenpiteestä vaikuttaa negatiivisesti mm. kuntalaisten turvallisuuteen, viihtyisyyteen tai liikuntamahdollisuuksiin. Suurimmat energiasäästöt saataisiin aikaan laskemalla asuntojen ja palvelurakennusten lämpötiloja STM:n asetuksen mukaiselle alarajalle (huoneilman lämpötila lämmityskaudella + 20 °C – + 26 °C, asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista ym. 545/2015 § 8). Toisaalta suuri osa kiinteistöstä on jo kaukolämmön piirissä, eikä kaukolämpöön Vantaalla kohdistu saatavuusongelmia eikä edes tuntuvia hintapaineitakaan.

Lähivuosille on suunniteltu energiansäästötoimenpiteitä, jotka vaativat investointeja, kuten jokaisen uudisrakennukseen varustaminen aurinkosähkö- tai maalämpöjärjestelmällä. Em. järjestelmiä laajennetaan ja vanhoihin kiinteistöihin mahdollisuuksien mukaan. Riippuvaisuutta fossiilisesta energiasta vähennetään luopumalla öljylämmityksestä vuodenvaihteeseen 2023/2024 mennessä. Toimitilojen valaisimista lähes 50 % on jo uusittu LED-valaisimiksi ja kaikki uudet kohteet varustetaan pelkästään LED-valaisimilla. Vastaavasti katujen ulkovalaistuksessa vaihdetaan vuosittain 1 000 valopistettä LED-valaismisiksi. Vaihnettavien valaisimien määrä on arviolta mahdollista kaksinkertaistaa ottaen huomioon mm. tarvikkeiden saatavuuden, mutta se vaatii lisää määrärahoja.

Kaupunginhallitus kokouksessaan 6.6.2022 § 24 hyväksyi Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n välisen strategisen kumppanuussopimuksen. Sopijapuolten tavoitteena on yhdessä ennakkoluulottomasti edistää rakennusten lämmitykseen ja jäähdytykseen hiilineutraaleja energiaratkaisuja, kehittää uusia innovatiivisia tapoja vähentää energian kulutusta sekä tuottaa energiapalveluja kestävästi. Esimerkkeinä energiaratkaisuista voidaan mainita aurinkoenergian hyödyntäminen, energian varastointi, kulutus-, reservi- ja kysyntäjoustoratkaisut kaukolämmityksessä, hukkalämpöjen hyödyntäminen alueen kaukolämmityksessä, kiertotalousratkaisujen lisääminen ja alueelliset energiaratkaisut esim. erilliset matalalämpöverkot ns. Greenfield-hankkeissa. Kumppanuussopimuksen hyödyt tulevat lähivuosina konkretisoitumaan mm. Elmon ja Hakunilan urheilupuistojen energiaintensiivisissä hankkeissa, kun kaupungin käyttöön saadaan Vantaan Energian paras energiaosaaminen.

Motiva on käynnistämässä ”Astetta alemmas” -kampanjan 10.10.2022. Kaupunki osallistuu Motivan 10.10.2022 alkavaan energiansäästöviikkoon yhdessä Vantaan Energian kanssa toteutettavalla näkyvällä kampanjalla. Syksyn mittaan Vantaan kaupunki välittää ja vahvistaa kampanjan sanomaa omassa viestinnässään, jota suunnataan sekä kaupungin omalle henkilöstölle että kuntalaisille mm. Asukaslehden välityksellä. Henkilöstön ja koulujen energiansäästöviestinnän jalkautuksessa hyödynnetään myös toimivaa ekotukihenkilöverkostoamme. Konserniyhtiöistä ainakin VAV aikoo hyödyntää yleisiä aineistoja omassa asukasviestinnässään.

Energiansäästötoimenpiteitä tullaan toteuttamaan marraskuun 2022 alussa valmistuvan energiansäästöohjelman mukaisesti.

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa vihreiden valtuustoryhmälle sekä yhdeksälle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Merkittiin, että vs. apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystään *lisäämällä* vastauksen loppuun:

“Energiansäästötoimenpiteitä tullaan toteuttamaan marraskuun 2022 alussa valmistuvan energiansäästöohjelman mukaisesti.”

Päätös:

Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Kaupunginvaltuusto 19.12.2022

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Liite:

- Allekirjoitettu vihreiden valtuustoryhmän sekä 9 muun valtuutetun aloite säästetään energiaa - säästetään rahaa ja tuetaan Venäjän hallinnon vastaista energiarintamaa

Muutoksenhakuohje: 2.1 Valituskielto

Lisätiedot:

kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 0400 417 436, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi